

KRUNSKI SVJEDOK

– POSEBNI KONSENZUALNI OBLIK ZA DOKAZNE SVRHE

E. Ivičević Karas, Z. Burić, M. Pajčić

Konferencija „Sustavni pristup modelima konsenzualne pravde u hrvatskom kaznenom postupku – prijedlozi za rekonstrukciju normativnog okvira“

Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet

Društvo sveučilišnih nastavnika i drugih znanstvenika u Zagrebu, 24. studenog 2023.

Ovu konferenciju je sufinancirala Hrvatska zaklada za znanost projektom Sustavni pristup modelima konsenzualne pravde u hrvatskom kaznenom postupku (IP-2019-04-1275)

Sadržaj

- Širenje područja moguće primjene krunskog svjedoka, uz poštivanje zahtjeva načela razmjernosti
- Brisanje odredbi o procesnom imunitetu (imunitetu svjedoka) zbog neprimjenjivosti
- Uređen postupak sudske kontrole
- Jačanje pravnog položaja osumnjičenika / okrivljenika
- Osiguranje zaštitnog mehanizma, odnosno jamstava da će krunski svjedok ispuniti preuzete obveze
- Jačanje pravnog položaja žrtve

Širenje područja moguće primjene krunskog svjedoka, uz poštivanje zahtjeva načela razmjernosti

Rezultati istraživanja:

- Rijetke (mogućnosti) primjene „krunskog svjedoka” u praksi zbog usko postavljenog kruga kaznenih djela iz nadležnosti USKOK-a, počinjenih u sastavu zločinačkog udruženja ili organizacije
- Mogućnosti korištenja „krunskog svjedoka” u slučajevima terorizma, teškog gospodarskog kriminala, posebno onog koji ugrožava tržišno natjecanje?

Prijedlozi:

- Širenje na druga teška kaznena djela koja nisu nužno u nadležnosti USKOK-a, ali za koja je karakteristično da se teško dokazuju bez iskaza osobe koja ima „insajderske” informacije
- Premještanje uređenja instituta krunskog svjedoka iz ZUSKOK-a u ZKP - od postojećeg članka 206.e ZKP-a
- Primjena načela razmjernosti

Širenje područja moguće primjene krunskog svjedoka, uz poštivanje zahtjeva načela razmjernosti

Primjena načela razmjernosti u odnosu na kazneno djelo koje se iskazom krunskog svjedoka dokazuje:

Katalog kaznenih djela - uglavnom preuzet iz članka 286. stavka 2. važećeg ZKP-a, koji uređuje institut procesnog imuniteta, odnosno imuniteta svjedoka – obuhvaća:

- najteža kaznena djela protiv života i tijela te protiv spolne slobode,
- teška kaznena djela na štetu djece,
- kaznena djela protiv Republike Hrvatske,
- kaznena djela za koja je propisana kazna dugotrajnog zatvora,
- najteže oblike gospodarskih kaznenih djela ,
- najteže oblike kaznenih djela korupcije, terorizma i organiziranog kriminala.

U postojeći katalog iz članka 286. stavka 2. važećeg ZKP-a - dodana su nova kaznena djela prvenstveno u cilju olakšavanja dokazivanja korupcije u sferi gospodarskog kriminala kada su ta djela počinile službene ili odgovorne osobe.

Širenje područja moguće primjene krunskog svjedoka, uz poštivanje zahtjeva načela razmjernosti

Primjena načela razmjernosti u odnosu na kazneno djelo koje se stavlja na teret osobi koja dobiva status krunskog svjedoka

Odustanak, odnosno obustavu kaznenog progona opravdava:

- 1) važnost iskaza za otkrivanje i dokazivanje najtežih kaznenih djela, uz izričitu proklamaciju koja se predlaže, da „javni interes za uporabu iskaza krunskog svjedoka mora biti pretežniji od javnog interesa kaznenog progona te osobe“ (predloženi čl. 206.ea, st. 2. ZKP-a),
- 2) niz jamstava da krunski svjedok sam nije počinio djelo koje bi ulazilo u kategoriju najtežih kaznenih djela (predloženi čl. 206.ed ZKP-a), te
- 3) da na njegovoj strani postoje okolnosti za oslobođenje ili ublažavanje kazne (predloženi čl. 206.ea, st. 1. ZKP-a).

+ Detaljna sudska kontrola

+ Mehanizam osiguranja ispunjenja preuzete obveze

Brisanje odredbi o procesnom imunitetu (imunitetu svjedoka) zbog neprimjenjivosti

Rezultati istraživanja:

- Konsenzualni oblik koji se iznimno rijetko primjenjuje u praksi
 - Više nije primjenjiv – nije dozvoljeno ispitivanje osumnjičenika u svojstvu presumpktivnog svjedoka kroz obavijesne razgovore
 - USRH: „*postoje li bilo kakvi dokazi da je osoba u statusu svjedoka u postupku protiv druge osobe u smislu članka 286. ZKP-a počinila kazneno djelo automatski postoji i zakonska zabrana primjene tog članka ZKP-a. Kad bi se u tom slučaju takav dokaz primijenio, riječ bi bila o nezakonitom dokazu u smislu članka 10. stavka 2. točke 3. ZKP-a.*” (U-I-448/2009, U-I-602/2009, U-I-1710/2009, U-I-18153/2009, U-I-5813/2010, U-I-2871/2011, od 19. srpnja 2012., t. 146.)
- ako (presumptivni) svjedok odbije odgovoriti na pitanje kojim bi sebe inkriminirao, nema načina da državni odvjetnik dozna kojim (samoinkriminirajućim) informacijama ta osoba uopće raspolaže i bi li one opravdavale dodjelu procesnog imuniteta, odnosno sklapanje tog oblika nagodbe

Uređen postupak sudske kontrole

Rezultati poredbenopravnog istraživanja:

- u sustavima kontinentalne pravne tradicije, koji se temelje na načelu legaliteta kaznenog progona, u konačnici uvijek sud odlučuje o svakoj „mjeri nagrade“ za suradnike pravosuđa, bilo da se radi o ublažavanju kazne ili oprostima od kazne u Njemačkoj i Italiji, pa čak i u Francuskoj u kojoj je dominantno načelo svrhovitosti kaznenog progona
- Samo je u austrijskom pravu odluka o dodjeli statusa krunskog svjedoka prepuštena državnom odvjetništvu, no status može dobiti samo osoba koja još nije ispitana u svojstvu osumnjičenika i prema kojoj još nisu primijenjene nikakve represivne mjere u vezi djela u odnosu na koja dobiva status – suženo područje primjene
- U SAD-u - nedostatak odgovarajuće sudske kontrole tužiteljskih ovlasti i diskrecije kod sporazuma (i u dokazne svrhe) ističe se kao sustavni nedostatak

→ Sudska kontrola primjene načela svrhovitosti i načela razmjernosti

Jačanje položaja osumnjičenika / okrivljenika

Prijedlozi:

- Uvođenje načelne odredbe: „*Pri donošenju odluka o sporazumijevanju s okrivljenikom, sud i državno odvjetništvo dužni su voditi računa o svrsi kažnjavanja propisanoj kaznenim zakonom, kao i o pravima okrivljenika i žrtava*“ (predloženi čl. 9. st. 4. ZKP-a)
- Uvođenje pravnog standarda prema kojemu se presuda „*ne može temeljiti isključivo na iskazu krunskog svjedoka*“ (predloženi čl. 206.ei st. 2. ZKP-a)
- **Uvođenje obvezne formalne obrane** (predloženi čl. 206.eb. st. 2., čl. 206.ec. st. 2. i čl. 206.ee st. 3. ZKP-a)

Osiguranje zaštitnog mehanizma, odnosno jamstava da će krunski svjedok ispuniti preuzete obveze

- **Blaže kažnjavanje kod presude na temelju sporazuma stranaka** u dokazne svrhe ne može imati nikakvo opravdanje dok god ne postoji mehanizam jamstva da će se okrivljenik, nakon što bude osuđen na znatno ublaženu kaznu, držati sporazuma
 - Neprava obnova postupka?
 - presuda je donesena na temelju sporazuma (bez izvođenja dokaza na raspravi)
 - Razdvajanje postupka?
 - manipulacija procesnim ulogama
- Predlaže se postojeći mehanizam u uređenju krunskog svjedoka - odustanak od sporazuma**

Jačanje pravnog položaja žrtve

Rezultati istraživanja:

- Žrtve nisu u središtu interesa zakonodavaca pri reguliranju konsenzualnih formi u dokazne svrhe
- Sud ima mogućnost, ali ne i dužnost, da dodjelu statusa krunskog svjedoka uvjetuje time da Republika Hrvatska žrtvi naknadi štetu prouzročenu kaznenim djelima okrivljenika, odnosno kandidata za krunskog svjedoka

→ **Prijedlog novog uređenja, ali**

→ **Uz načelnu odredbu:** „*Pri donošenju odluka o sporazumijevanju s okrivljenikom, sud i državno odvjetništvo dužni su voditi računa o svrsi kažnjavanja propisanoj kaznenim zakonom, kao i o pravima okrivljenika i žrtava*“ (predloženi čl. 9. st. 4. ZKP-a)

ZAHVALJUJEMO NA PAŽNJI!

KRUNSKI SVJEDOK

– POSEBNI KONSENZUALNI OBLIK ZA DOKAZNE SVRHE

E. Ivičević Karas, Z. Burić, M. Pajčić

Konferencija „Sustavni pristup modelima konsenzualne pravde u hrvatskom kaznenom postupku – prijedlozi za rekonstrukciju normativnog okvira“

Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet

Društvo sveučilišnih nastavnika i drugih znanstvenika u Zagrebu, 24. studenog 2023.

Ovu konferenciju je sufinancirala Hrvatska zaklada za znanost projektom Sustavni pristup modelima konsenzualne pravde u hrvatskom kaznenom postupku (IP-2019-04-1275)